

- [f Share](#)
- [Tweet](#)
- [in Share](#)
- [g+ Share](#)

⊗
↗ Share

- [f](#)
- [T](#)
- [in](#)
- [g+](#)

Problemen met het lezen van deze email? [Klik dan hier](#)

 Trimbos
instituut

NATIONAAL
EXPERTISECENTRUM
TABAKSONTMOEDIGING
onderdeel van het Trimbos-instituut

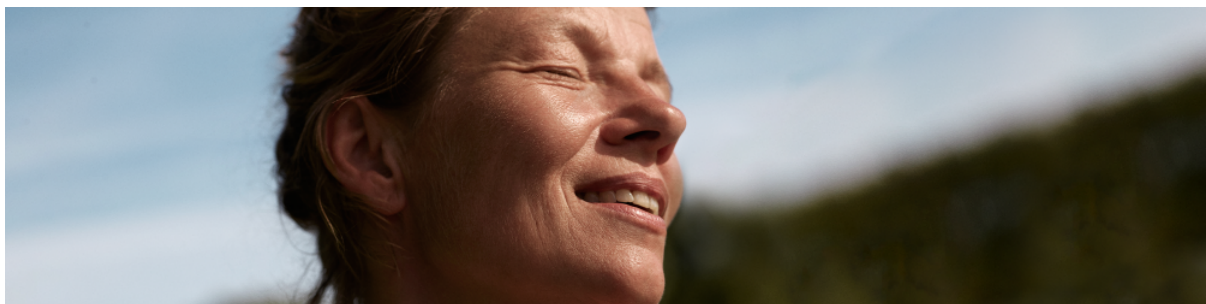

Nieuwsbrief Tabaksontmoediging | Nummer 7 | 3 november 2020

UITGELICHT: lancering publiekscampagne PUUR rookvrij

Op 29 oktober 2020 lanceerde de Rijksoverheid de campagne PUUR rookvrij. Het doel is rokers op een positieve manier aan te zetten tot het doen van een effectieve stoppoging. Deze landelijke campagne is de komende maanden veelvuldig in de media te zien en te horen, onder andere via televisie, radio en (digitale) posters. Rokers en hun sociale omgeving die meer willen weten over PUUR kunnen terecht op www.puurrookvrij.nl.

Het Trimbos-instituut richt zich op het ondersteunen van zorgverleners en andere professionals via www.puurvoorprofs.nl. Daar is een campagnetoolkit en algemene informatie over de campagne te vinden. Daarnaast geeft de website andere informatie over (stoppen met) roken, en materialen en handvatten om het gesprek aan te gaan met rokers. Aanvullende materialen worden zoveel mogelijk ontwikkeld op basis van input uit het veld. Vragen en suggesties zijn welkom via puurvoorprofs@trimbos.nl.

Onderzoek

Internationaal

Roken tijdens de zwangerschap geassocieerd met ziekte bij kind

- Een meta-analyse van 10 studies beschrijft dat vrouwen die tijdens de zwangerschap roken een hogere kans hebben op het krijgen van een kind dat een stemmingsstoornis zal ontwikkelen, zoals een [bipolaire of depressieve stoornis](#).
- Een andere grote meta-analyse met bijna 1,7 miljoen vrouwen laat zien dat kinderen van moeders die tijdens de zwangerschap roken, tijdens het eerste levensjaar een [slechtere longfunctie](#) en vaker een piepende ademhaling hebben dan kinderen van niet-rokende moeders.
- Onderzoek naar de samenstelling van moedermelk van 398 rokende en 971 niet-rokende vrouwen toont aan dat roken de [hoeveelheid eiwit, vet en calorieën vermindert](#) en dat er andere stoffen van het immuunsysteem in de moedermelk zitten. Wat de gevolgen hiervan zijn voor de ontwikkeling van het kind moet nog worden onderzocht.
- Uit een Franse systematische review blijkt dat [alle vormen van begeleiding](#) bij stoppen met roken effectief zijn voor zwangeren. Nicotinevervangende middelen zijn een goede optie als de niet-farmacologische ondersteuning onvoldoende is.

Roken en COVID-19

- In een *living rapid review* wordt beschreven dat rokers zich sneller laten testen op SARS-CoV-2 maar dat zij in verhouding minder vaak positief worden getest op het virus. Er lijkt geen verband te zijn tussen roken en de kans om bij COVID-19 opgenomen te worden in het ziekenhuis of te sterven, hoewel er wel een licht [verhoogd risico is op een ernstiger beloop](#) van de ziekte. Daarentegen hebben mensen die vroeger gerookt hebben met COVID-19 wel een hogere kans op opname in het ziekenhuis, sterfte en een ernstiger ziektebeloop dan niet-rokers.
- Een grote meta-analyse met data van 11.322 COVID-19-patiënten onderschrijft dat bij zowel huidige als ex-rokers vaker sprake is van een [ernstig ziektebeloop](#).
- In een andere grote meta-analyse met data van 13.184 COVID-19 patiënten worden vergelijkbare resultaten vermeld. Daarnaast wordt beschreven dat het hebben van [ziekten van de luchtwegen](#), zoals COPD, het risico op een ernstig ziektebeloop tot wel vier keer vergroot.

Acute schade bij kinderen door e-sigaretten

- Een systematische review liet zien dat *e-cigarette or vaping product use-associated lung injury* (EVALI) bij [kinderen van nog maar 13 jaar](#) is voorgekomen en dat het zich kan presenteren met klachten aan de luchtwegen, van hart en vaten en de buik. Ondanks dat patiënten vaak herstellen na behandeling, zijn er ook gevallen bekend met een fatale afloop.
- In een Canadese studie is een grote variëteit aan verwondingen en ziekteverschijnselen door [gebruik van \(defecte\) e-sigaretten bij kinderen](#) in kaart gebracht. In 15% van de gevallen was zelfs een opname op de intensive care noodzakelijk. De onderzoekers pleiten voor beleid dat kinderen beschermt tegen de risico's van e-sigaretten.
- Niet alleen het inhaleren van de damp van e-sigaretten blijkt gevaarlijk. In 2018-2019 waren er in de Verenigde Staten ongeveer 1550 geregistreerde meldingen van kinderen van nog geen 5 jaar oud die [e-sigaretvloeistof hadden ingeslikt](#). De auteurs melden daarnaast dat er tussen 2015 en 2019 maar liefst 3369 geregistreerde bezoeken aan de spoedeisende hulp waren door ontplofende e-sigaretten of verbrandingen door het gebruik van een e-sigaret.

Stoppen met roken interventies

- Het toepassen van [contingency management](#), waarbij gewenst gedrag volgens vooraf gemaakte afspraken beloond wordt, lijkt effectief te zijn in het zorgen dat mensen stoppen met roken: rokers hadden een 2,6 keer hogere kans om nog gestopt te zijn na afloop van de behandeling t.o.v. rokers die geen beloning(en) kregen. Dit effect was echter tijdelijk.
- Het onderzoek naar de effectiviteit van het gebruik van [smartphone apps](#) om te stoppen met roken staat nog in de kinderschoenen. Hierdoor is er nog veel variatie in methodologie, studie designs en inclusiecriteria, zo blijkt uit een recent gepubliceerde systematische review.
- In interventiestudies naar de effectiviteit van webgebaseerde stoppen-met-rokenprogramma's speelt vertekening van de resultaten door [selectieve uitval](#) van studiedeelnemers (*attrition bias*) vaak een rol. Het [op de roker afstemmen \(tailoring\)](#) van webgebaseerde stoppen-met-rokenprogramma's leidt niet tot minder uitval van studiedeelnemers, zo blijkt uit een systematische review en meta-analyse van 11 studies.

[Bayode Adegbite](#) (Universiteit van Amsterdam) concludeert dat rokers in Gabon (Afrika) vaker gescreend moeten worden op tuberculose om vertraging van de diagnose te voorkomen.

[Steven Biemans](#) (Trimbos-instituut) beschreef in het jaarbericht 2019 van Publieksinformatie dat er vorig jaar via de Stoplijn meer vragen beantwoord werden t.o.v. 2018, en dat het aantal websitebezoekers van Ikstopnu.nl steeg met 218%.

[Nienke Boderie](#) (Erasmus MC) publiceerde een protocol voor een gerandomiseerde studie om de effectiviteit van gepersonaliseerde stimulantia in de vorm van een financiële beloning voor het stoppen met roken te onderzoeken onder zorgpersoneel.

[Evelyn Brakema](#) (LUMC) beschreef dat zij met de FRESH AIR studie succesvol was in het implementeren van een Oegandees programma om luchtvervuiling door huishoudens en tabaksrook onder de aandacht te brengen in Kirgizië en in mindere mate in Vietnam.

[Floor van den Brand](#) (Maastricht University) promoveerde op de effectiviteit van financiële prikkels bij het stoppen met roken in combinatie met een groepstrainingsprogramma op de werkplek.

[Annabel Burnley](#) (Universiteit van Amsterdam) toonde aan dat de perceptie van het gebruik van e-sigaretten bij middelbare scholieren in de VS geassocieerd is met de gevoeligheid voor toekomstig e-sigarettengebruik, en daarom mogelijk een rol kan spelen in de vroegtijdige herkenning van jongeren die gevoelig zijn voor het gebruik van e-sigaretten.

[Robert van de Graaf](#) (Verslavingszorg Noord Nederland) pleitte voor meer aandacht in de opleiding van (tand)artsen voor het ontwikkelen van kwaliteiten in leiderschap die nodig zijn om een effectief netwerk van zorgverleners op te zetten om zo begeleiding voor stoppen met roken in de spreekkamer effectiever en makkelijker te maken.

[Karlijn Hermans](#) (Maastricht University) toonde aan dat alcoholconsumptie en het roken van sigaretten geassocieerd zijn met een hogere kans op uitgezaaide kanker waarbij geen primaire tumor bekend is.

[Thomas Kuijpers](#) (Maastricht University) beschreef in zijn proefschrift welke determinanten ten grondslag liggen aan de beleidsvorming m.b.t. tabaksontmoediging in Europese landen, en wat de kenmerken zijn van sterke gezondheidscoalities.

[Silvana Maas](#) (Erasmus MC) toonde aan dat roken zorgt voor veranderingen in de methylering van DNA en genexpressie en dat dit leidt tot een verhoogd cardiometabool risicoprofiel.

[Eline Meijer](#) (LUMC) onderzocht de perceptie van zorgverleners ten aanzien van de verantwoordelijkheid van rokers voor hun rookgedrag en toonde aan dat ruim driekwart van de ondervraagden vond dat rokers zelf verantwoordelijk zijn voor hun rookgedrag; de overige 22% vond dat factoren als verslaving een belangrijke rol spelen.

[Charlotte Pauwels](#) (Maastricht University) liet zien dat bij rokers van normale en van "light" sigaretten vergelijkbare hoeveelheden van toxische stoffen met vluchtige organische verbindingen worden aangetroffen in het bloed en de uitgeademde lucht.

[Jeroen Pennings](#) (RIVM) beschreef dat het meten van aldehyden en toxinen met vluchtige organische verbindingen in sigaretten kan leiden tot betere tabaksregulering op de markt.

[Nikita Poole](#) (IVO) publiceerde een factsheet over de argumenten en strategieën van de tabaksindustrie tegen de beleidsmaatregelen accijnsverhoging, neutrale verpakkingen en het uitstalverbod.

[Simon Pouwels](#) (UMCG) toonde door middel van genetisch onderzoek bij rokers aan dat sigarettenrook ervoor kan zorgen dat formyl peptide receptor-1, -2 en -3 op het longepitheel vaker voorkomen, wat kan leiden tot een verminderde longfunctie.

[Márta Radó](#) (Erasmus MC) publiceerde een protocol voor een systematische review en meta-analyse om vast te stellen wat de impact is van rookvrij beleid op de blootstelling aan tabaksrook bij kinderen en op de gezondheid van hun luchtwegen.

[Kim Romijnders](#) (Maastricht University) promoveerde op de vraag welke sociocognitieve factoren samenhangen met de beslissing over rookgedrag en de vaccinatie van kinderen, en of deze beslissingen stroken met de criteria van geïnformeerde besluitvorming.

[Onno van Schayk](#) (Maastricht University) beschreef dat huisartsen zeer positieve ervaringen hebben met het geven van een kort stopadvies aan rokers, onder andere vanwege de patiëntvriendelijkheid van de methode en het feit dat het weinig tijd kost in de spreekkamer.

[Sigrid Troelstra](#) (Trimbos-instituut) publiceerde een factsheet over Stoptober, stoppen met roken en de coronacrisis.

[Sigrid Troelstra](#) (Trimbos-instituut) gaf een overzicht van de werkzame elementen van stoppen-met-roken interventies voor mensen met een lagere sociaaleconomische positie.

[Sigrid Troelstra](#) (Trimbos-instituut) publiceerde de factsheet "Massamediacampagnes om roken terug te dringen" waarin zij uiteenzetten dat massamediacampagnes een effectief middel voor tabaksontmoediging zijn.

[Ilse Verveer](#) (Erasmus Universiteit) beschreef dat *transcranial direct current stimulation*, een techniek waarbij via elektroden op de hoofdhuid elektriciteit met een lage stroom wordt toegediend, bij rokers mogelijk op lange termijn een positief effect heeft op inhibitie en selectief leren.

[Jacqueline Vink](#) (Radboud Universiteit) toonde een genetisch verband aan tussen nicotineafhankelijkheid en ADHD en pleit voor meer onderzoek naar de onderliggende genetische aanleg die de psychiatrische comorbiditeit zou kunnen verklaren.

Projecten

Lopende zaken

- Sinds een maand kan elke Nijmegenaar die wil stoppen met roken terecht op [nijmegenrookvrij.nl](#) voor een overzicht van gratis hulp in de buurt en voor allerlei tips en informatie.
- Er zijn [interessante vragen en discussies](#) op het besloten Platform stoppen met roken. Helpt u ook mee de stoppen-met-roken begeleiding te verbeteren? Deel vragen, kennis, ervaringen en tips met andere zorgverleners op dit platform. Registratie via <https://platformsmr.nl/registreren/>.
- De [Taskforce Rookvrije Start](#) heeft de mijlpaal van 1000 ambassadeur bereikt! Bekijk het [filmpje](#) waarin de Taskforce alle 1000 ambassadeurs bedankt, en lees het [nieuwsbericht](#) over het bereiken van deze mijlpaal.
- In de [Wegwijzer Rookvrije Organisatie](#) kunnen bedrijfsartsen relevante informatie, praktische tips, voorbeelden, achtergronden en verwijzingen vinden over o.a. stoppen met roken, beroepslongziekten en het adviseren van de werkgever over de rookvrije organisatie.

- Op 2 november startte de [Smokefree Challenge](#). Meer dan 200 1e en 2e klassen van het voortgezet onderwijs beloven dat ze een half jaar niet (beginnen met) roken en sluiten deze periode af met een creatieve opdracht waarmee ze een dagje uit kunnen winnen. Tijdens dit half jaar wordt drie keer nagegaan of ze zich nog aan hun belofte houden en krijgen docenten ook (online uit te voeren) lessuggesties om dit moment extra kracht bij te zetten.
- De Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) en het Zorginstituut Nederland (ZiN) hebben de [Informatiekaart Aanspraak en bekostiging stoppen-met-roken](#) opgesteld. Hierin zijn de mogelijkheden van vergoeding voor stoppen-met-roken zorg verhelderd om mogelijke belemmeringen rond een adequaat zorgaanbod weg te nemen.

In de startblokken

- In de huisartsenpraktijk is belangrijke gezondheidswinst te behalen door rokers aan te sporen te stoppen met roken. Maar hoe doe je dat? De training 'Starten met stoppen voor professionals' geeft huisartsen en praktijkondersteuners handige richtlijnen om rokers op een effectieve manier te adviseren. Er is nog plek voor de training van 14 december. Aanmelden via <https://www.trimbos.nl/aanbod/academie/training/starten-met-stoppen>
- Gezocht: stoppers die het leuk vinden mee te denken over [Ikstopnu](#). Het panel beoordeelt een paar keer per jaar Ikstopnu-onderdelen tegen een kleine vergoeding. Ben je een stoppen-met-roken coach en heb je cliënten die dit leuk vinden? Aanmelden of meer informatie via smrhulpdichtbij@trimbos.nl

Terugblik

- [Symposium 'De Wijk In! Zo bereik je de kwetsbare roker'](#), d.d. 10 september 2020.
- [Webinar Op weg naar een rookvrij Nederland](#), Netwerk Nederland Rookvrij, d.d. 21 september 2020.
- [Webinar Stoptober](#), met tips, ondersteuning en motivatie ter voorbereiding op het stoppen met roken, d.d. 28 september 2020.
- [Afscheidscollege prof. dr. Johan Mackenbach](#) over de opkomst en neergang van ziekten en andere paradoxen van de vooruitgang, d.d. 23 oktober 2020.

Beleid

Plain packaging wettelijk verplicht

Sinds 1 oktober 2020 moeten alle nieuw geproduceerde sigaretten en shag verpakt worden in [standaard verpakkingen](#) (ook wel: 'plain packaging'). De oude voorraad mag nog gedurende een jaar verkocht worden, gerekend vanaf 1 oktober 2020. Deze maatregel volgt op verschillende andere tabaksontmoedigingsmaatregelen zoals de displayban, accijnsverhoging en rookvrije schoolterreinen en draagt bij aan de doelstellingen van het [Nationaal Preventieakkoord](#).

Versnelling definitieve sluiting rookruimtes

In een ontwerpbesluit schrijft staatssecretaris Blokhuis (VWS) het sluiten van de rookruimtes in overheids- en (semi)publieke gebouwen (zoals zorginstellingen, sportverenigingen en culturele instellingen) en bedrijven te willen [versnellen](#). Dat betekent dat er geen rookruimtes meer mogen zijn in overheids- en (semi)publieke gebouwen per 1 juli 2021, en in bedrijven per 1 januari 2022. De uiterlijke sluitingsdata zijn een jaar eerder dan afgesproken is in het Nationaal Preventieakkoord. Deze beslissing vloeit voort uit het arrest van de Hoge Raad van vorig jaar, waarin de [uitzondering op het rookverbod in de horeca ongeldig werd verklaard](#) omdat het in strijd is met het WHO-kaderverdrag inzake tabaksontmoediging.

E-sigaret in Australië mogelijk toegestaan op recept

In Australië is een voorstel gedaan om de verkoop van nicotinehoudende [e-sigaretten en vloeistoffen te verbieden](#). De *Therapeutic Goods Administration* (onderdeel van het Australische overheidsdepartement voor Volksgezondheid) wil de verkoop hiervan wel toestaan op doktersrecept als hulpmiddel om te stoppen met roken. De [internetconsultatie](#) van dit interim besluit sluit op 12 november 2020 en een besluit volgt naar verwachting in december 2020.

Media

Campagnes rondom tabaksontmoediging

Op 29 oktober is in Nederland de [campagne PUUR rookvrij](#) gestart. Ook in het buitenland proberen verschillende organisaties mensen te motiveren de sigaret te laten liggen. Zo moedigt de ["Don't wait" campagne](#) van Fresh en noordoost Engeland rokers aan te stoppen met roken voordat het griepseizoen van start gaat. Smokefree Southend maakte een korte [video](#) om mensen op te roepen te stoppen met roken.

Rookvrije treinstations

Op 1 oktober 2020 heeft Prorail de laatste rookpaal verwijderd. Daarmee zijn alle treinstations nu volledig rookvrij gemaakt door NS en Prorail. Een belangrijke stap richting een Rookvrije Generatie, zo schrijft Jeroen Bommelé in zijn blog: [Rookvrije perrons brengen ons op het goede spoor](#). Ook de [RET](#), het vervoersbedrijf dat actief is in en rondom Rotterdam, is sinds 1 oktober 2020 volledig rookvrij.

Pilot naar vergoeding stoppen met roken in verslavingszorg

Begin dit jaar is in het Wilhelmina Ziekenhuis in Assen een [pilot](#) gestart om hardnekkige rokers, die een somatische indicatie hebben om acuut te stoppen met roken, verslavingszorg te bieden. In eerste instantie werd deze zorg niet vergoed. Inmiddels heeft zorgverzekeraar Menzis, in samenwerking met de NZa, besloten deze verslavingszorg de komende [drie jaar te vergoeden](#) aan bewoners van de drie noordelijke provincies. De pilot loopt tot 2023 waarna een nieuwe evaluatie plaatsvindt.

Roken ontmoedigen

René Medema, de baas van het Antoni van Leeuwenhoek-ziekenhuis, legt het Nederlandse antirookbeleid naast de coronaregels en vindt het vreemd dat er niet [strenger opgetreden wordt tegen het roken](#), aangezien dit volgens hem een grotere bedreiging is voor de volksgezondheid dan het coronavirus. Niet alleen op beleidsniveau, maar ook [op individueel niveau](#) moeten we mensen blijven motiveren om te stoppen met roken, stelt huisarts Danka Stuijver.

Tobacco Transformation Index

In september bracht de Foundation for a Smoke-Free World (FSFW) de [Tobacco Transformation Index](#) uit, een ranglijst die aangeeft welke tabaksfabrikanten zich het meest inzetten om de schadelijke gevolgen van tabaksgebruik te reduceren. De index kreeg kritiek, zo schrijft Talha Khan Burki in [haar artikel](#) in the Lancet Oncology. Dit onder meer omdat de FSFW volledig gefinancierd wordt door Philip Morris International, het bedrijf dat in de index op plek 2 eindigde. De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) bracht in 2017 al een [statement](#) uit niet in zee te gaan met de FSFW.

COVID-19 en roken

Tim McAfee en Chris Bostic vinden dat de distributie en verkoop van sigaretten [actief beperkt](#) zou moeten worden en vergelijken dit met de maatregelen die genomen worden om de verspreiding van COVID-19 tegen te gaan. De auteurs van een opiniestuk uit The Lancet Public Health sluiten zich hierbij aan: volgens hen biedt de huidige COVID-19 pandemie [een uitgelezen kans](#) om het

tabaksbeleid aan te scherpen en mensen hulp te bieden bij het stoppen met roken. De [eenzaamheid](#) die het coronavirus met zich meebrengt maakt het echter lastiger om van de verslaving af te komen, zo schrijft Miriam Stoppard in the Mirror. Toch is er tijdens de lockdown een [recordaantal Britten gestopt](#) met roken, en ook in Finland zijn duizenden mensen [gestopt vanwege zorgen om het coronavirus](#). Of dit ook betekent dat er in totaal minder gerookt wordt, valt te betwijfelen. Zo meldt fabrikant Imperial Brands juist een [groei in tabaksverkoop](#) als gevolg van de coronapandemie.

Tabaksgiganten ontduiken belasting via Nederlandse sluiproutes

Uit onderzoek van journalistencollectief The Investigative Desk blijkt dat de vier grootste tabaksfabrikanten van de wereld [jaarlijks zeker 7,5 miljard](#) euro aan inkomsten door Nederland sluizen om hun belastingdruk te verlagen. Het gaat om de multinationals British American Tobacco (BAT), Philip Morris, Japan Tobacco en Imperial Brands, die samen zo'n twee derde van de tabaksindustrie in handen hebben.

Agenda

Binnenlandse bijeenkomsten

- [Webinar Netwerk Nederland Rookvrij](#), 5 november 2020, 16:00-17:30 uur.
- [Symposium over de gecombineerde leefstijlinterventie](#), Ministerie van VWS, 23 november 2020, 14:00-16:00 uur.
- [Jaarlijkse NIX18 studieochtend en inspiratiemiddag](#), online, 3 december 2020, 10:30-15:15 uur.
- [Training starten met stoppen](#), online, 14 december, 09:00-16:00 uur.
- [De zevende editie van het congres van het Nederlands Netwerk voor Tabaksonderzoek \(NNvT\)](#), online, 26 maart 2021.

Buitenlandse bijeenkomsten

- [The Global State of Tobacco Harm Reduction 2020](#), online, 4 november 2020, 11:00-15:30 uur (Nederlandse tijd).
- [COP Week Webinars](#) door Action on Smoking & Health (ASH), 9-13 november, dagelijks vanaf 15:00 uur (Nederlandse tijd).
- [Virtual E-cigarette summit](#), online, 2-4 december 2020.
- [SRNT 27th annual Meeting](#), online, 24-27 februari 2021.
- [18th World Conference on Tobacco or Health \(WCToH\): Leadership summit on tobacco control - Navigating change](#), online, 6-7 mei 2021.

Gastredacteurs

Sophie van Bakel en Tariq Lalmahomed zijn gastredacteurs bij deze editie van de nieuwsbrief. Zij studeren Geneeskunde (SUMMA) aan de Universiteit Utrecht.

Redactie
Esther Croes
Minke Veltman

Volg ons of neem contact met ons op

Trimbos-instituut
Da Costakade 45
3521 VS Utrecht
Nederland

[Disclaimer](#) [Privacy Statement](#) [Afmelden](#) [Doorsturen](#)

Email Marketing door ActiveCampaign